

Tankar på hans  
kongl. höghets  
kron-prinsens Gustaf  
Adolphs ellofte  
födelse-...

1700-1829 81 Ca Gust. IV Ad.  
Br. 1789



National Library  
of Sweden

1789

[Gustaf IV Adolf]

Vitt. Sv.  
Vera Kunz.  
Gust IV Ad.  
(P. K.)  
1700-1829  
1789

TANKAR  
PÅ  
HANS KONGL. HÖGHETS  
KRON - PRINSENS  
GUSTAF ADOLPHS

ELLOFTE FÖDELSE - DAG  
DEN 1 NOVEMBER 1788,  
UPLÄSTE UTI SAMHÄLLET  
PRO PATRIA,

INSÄNDE

AF

S. M.



STOCKHOLM,  
TRYCKT I KONGL. TRYCKERIET, 1789.



TANKA

HANS KONIG ROCHETS

KRON PRINZENS

GUSTAF ADOLPHUS

Fjortte föddes Dag

Den 1 November 1632.

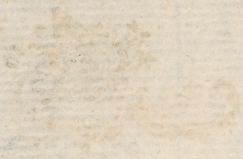
Utsatte till Samhället

PRO PATRIA

Handskrift

A

S. A.



Stockholm  
Boktryckeriet 1632



**F**ädernesland Du gläder Dig; Du bör gläda Dig. I tio år har nu Gud till Ditt hopp, till Ditt framtida stöd och befästande af Din ära och fällhet förvarat åt Dig Din ömest älskade Kron-Prints.

Den första af denna månad har Gud låtit Honom börja det Ellofte året af Sin ålder: den Gud göre så hög och fäll! som den varit och är efterlängtd af hvart Sveriges ägta barn.

Hvar Din Födelsedag, Dyrafte Kron-Prints, har varit Fäderneslandet högtidelig. Men i min ranka, just nu, vid des närvarande ställning, mer än tilföre. Skulle Konungen, Din Herr Fader, icke hinna, det Gud dock gifve! dämpa Fäderneslandets härskekyftna öfvermodiga Fiender, äger det i Dig, Dyre Kron-Prints, en Häm-nare af des rätt och Svenska namnets urgamla ära. Din Börd, Dina Namn, Prints GUSTAF ADOLPH, vänta af Dig en Sjelfständig Konung. Din Store Far, Konung GUSTAF, af det för Svenska hjertan så kära namnet den Tredje, vår Allernådigste Konung, har i en välsignad stund åter, just som de förre GUSTAFVER, förenat Konung och Fädernesland. Det förviisar sig dertfore, att du bibehåller des Sjelfständighet, då Du tillträder Dina Stora Företrädares Thron, och Svenske bebo Mannahem, samt tänka öfverlemnna sina efterkommande denna deras Förfäders urminnes fosterjord.

Då det lyfande Samfundet, famladt och förenadt Pro Patria, efter des lofliga sed, fi-

rar denna Stora Dagen, och jag ifrån min aflägsna vrå icke kan infinna mig, att taga gemenfam del i den allmänna hugnaden, tror jag mig förbunden, att medan några korn ännu rinna i mitt timglas, yttra mina tankar för Fäderneslandet, till vördsam erkänsla af den heder Samfundet behagat göra mig med Des aldeles af mig opätänkta kallelse till Des Medlem.

Voro mitt hjertas uttryck få liflige, få inragande, som des nit, des tilgifvenhet för Fäderneslandet brinnande, voro de fäkert Samfundets öron värdige. Men nu bör jag anhålla, det en välment enfald, för ämnets skull tages gunstigt til godo.

Fädernesland är det våra hjertan ljufvaft rörande ord, hvilket sammanfattar begrepen af Medborgares alla mest ömande, upmuntrande, bevekande föremål under samlesnaden i tiden. Erinran för hvar Medborgare, hög och låg, ung och gammal, af des heliga förbindelse med Konung, Förmän, Skyldemän och hvar Ledamot af hela Samhället, att i samband vårda, uprätthålla och främja allas lagliga rätt och bästa till det Allmänna Väsendets bestånd, förkofran och heder, utan undantag af enskyld förmän med någon endas olägenhet eller förlis.

Börd och barnanöjen alstra, öfvertygelse och tacksamhet, goda hjertans ofkiljagtiga ägenkap, styrka och förvara kärleken till Fäderneslandet.

Mär-

Märkeligt, att ordet: Fädernesland, äger en så intagande och tjuvande, jag vågar säga medfödd kraft att väcka upmärksamhet, bifall och tillgifvenhet, att ock odygdesmän måste påkläda och smycka sina skadeliga affigter med skjenfagra fördelar för Fäderneslandet, att ibland välmenande, men okunniga Landsmän, dermed värfva sig medhållare.

Blindtvis får man således icke vidtaga hvad under det vackra namnet, Fäderneslandets fromma, föreställes. Att icke förledas af skuggor, måste lättet och fölgerne af föreställningen grundeligen granskas.

Ägta kärlek till Fäderneslandet är den kraftigaste driffjäder hos hvar rättfinnig Medborgare till ädla gärningar, frivilliga, nögda upofringar af enskyld beqvämlighet, möda, vinning, ägendom, lycka, ja sjelfva lifvet.

Deras längtan brinner utan återvända att göra godt. De afbida icke att yarda tillitade. Sjelfkrafde hafva de att arbeta, att bidra hva som kan lända Fäderneslandet i allmänhet, eller en Medborgare i synnerhet till nytta. De befinna sig icke. Ägande rätten af deras goda, är dem ej en täckemantel att spara eller undandra ga sig, utan ett medel att få mycket friare och skyndsammare bispringa Fädernesland och Medborgare.

De begära aldrig, enär den allmänna välfärden kräfver, nytja förlänta undantag ifrån allmänna bördor.

Men just igenom en få ädel betalning af sin skuld förvara de sin och efterkommandes varag-tiga trygghet, bereda sin ära, förävigat sitt min-ne. De fullgöra sin skyldighet; och rättfinna-de Medborgare belöna dem med kärlek och hög-aktning i deras lefnad, med tacksamhet och lof-ord efter deras död.

Ädla själar de arbeta, de strida icke för le-ga, de göra det goda för det godas skull. He-dren deraf blifver få mycket ypperligare, få mycket klarare, som någon ägennyttia genom Medborgares förtryck, icke fätter derå skugga. Äran, deras belöning, lyser präktigast uti Fä-derneslandets ära och Medborgares gjemensam-ma välmåga.

Med Fäderneslandet äro alle Medborgare få noga förenade, som alle lemmar med sin kropp. Till des underhåll, skydd och anseende bidraga alle i sin mån, efter sin rörelse-drift och förmåga. Huru hvar lem dertill bidrager, skönjes icke få noga, när kroppen är frisk och vid full styrka. Men skadas någon gjenom ut-vertes åkomma, eller tränar af inwertes oskick, hinder af nödig näringsfast, och des afledande till andra lemmar; beredes och följer omsider hela kroppens äfventyr och tidigare förgängelse.

Fäderneslandet likafå. Fredad och full-komlig besittning af hvars och ens goda beror på inbördes handräckning, och alla Medborga-res förenade styrka.

Så litet första delen, eller Menigheten kan hålla det vid magt utan Styresmän, lika förgäfvets komma Styresmän dermed till rätta utan biträde och understöd af Menigheten. Utskylder och Fäderneslandets försvar emot fiender ligga till drygaste delen på Menighetens skuldror. De främre Ordningar af Medborgare tillhör fördenkull att redeligen värda och utan förnäfvan- de lemna sina Medbröder af Menigheten deras villkor och utkomst. Uti de främres ömno- gare förråd finna deremot de lägre sin tilgång och undfättning, när torftigheten tränger. Dermed öfvertygas desse bäst, hvad dyrbar förmån det är, att äga ett Fädernesland; dermed påminnas de lifligast om den förbindelse dem åligger e- mot Fäderneslandet, af och under hvars gjemen- samma hägn förfäder, de och efterkommande, nutit, äga och undfå bergning och skydd; der- med upmuntras de kraftigast, att hålla sitt lilla förråd, så väl som lif och blod osparadt för Fä- derneslandet. Deras skyldighet blifver dem då kär, att upofra sitt allt till så vel Medborgares skydd, som försvar af sin ägen, ofta nog ringa jordtorfva, och för mångom blott bofälliga koja. De lära inse, det vägen till äran af Fädernes- landets räddning, är dem lika öpen, som för Medborgare af stor ägendom och högt anseende. Hvad skall det icke göra dem högtänkta? Hvad mannamod skall det icke sprida i deras ä- dror? Hvad värde skall det icke hos dem fätta på den hedron, att vara Svenske?

Att Fäderneslandet må hämta verkelig styrka, fördel och fägnad af dessa tankefätt, herflyter af des Styrelse, des Barns upfostran och undervisning, samt Ämbets- och Tjenstemäns förredömen, åtgärd och tillfyn.

Vårt Fäderneslands Styrelse är, Gudi lof! i de bästa händer. Vår främste Medborgare, vår Dyre, vår Högfälkelige Konung har ifrån sin ungdom, ja, sjelfva barnaåren, bildat sig efter de största Konungar, GUSTAF den Förste, GUSTAF ADOLPH och HENRIC den Fjerde. Regjenter som förtjent sina Underfätates kärlek och Människjoflägtets vördnad: som bibehållit, som behålla detta omdöme i alla tider. Lika förödöme i Fred och Krig, gifver ock Konungen sin och vår Kron-Prints, hvars Födelsedag vi derföre med så mycket mer skäl, med så mycket gladare underfätelig hugnad fire, som Han med des efterfolgd vist gläder änn ett Tidehvarf.

På paper hafva snillrike pennor updragit flera vackra utkast till det bästa Regjeringsfättet. Det vill väl fynas oemotfägeligit, att ett Folk, eller Ledamöter af ett Samhälle, såsom närmaste kännare af sina behof, sina tillgångar, sina krafter, sina finnelag, sin ställning i anseende till andra Samhällen eller Magter, borde ej allenast kunna göra om och för sig de lämpeligaste, de bäst passande författningar, utan ock äga mesta skickelighet, mesta ömhet, att dem handhafva och förifvara. Men förfarenheten öfvertygar, att desse utkast hafva lika öde med så många andra  
för-

förslag. Sällan någon, aldrig varagtig verkställighet följer. De visa på Guldstrek, men stadna efter förfök icke fällan på gråsten. Förslaget kan vara godt nog i sig sjelf. Fäderneslandet ljuder i allas mund. Men hvart och et hufvud har eller får efter hand sitt enskyldta Fädernesland; sin gård, sin ägendom, sin förmån. Dit, dit, men icke till det gjemfamma Fäderneslandet, det Allmänna Bästa, dragas författningarne. Deraf alstras missnöje, missämja, inbördes förtryck, och under det bitterheten afklädt Medborgare, och upofrat egen, verkelig eller möjelig välmåga, allas, hela Samhällets undergång, till andra Folkslags åtlöje och förakt.

Den Guddommeliga Visheten, som förefåg, att icke ens Des ägit Folck skulle låta Hans Regjerings Lagar styra sig, då det icke tarfvat annan Regjent, gaf dem derföre Sjelf anvisning, att updraga Styrelsen en enda, en Konung. Folckets Allmänna, är tillika hans enskyldta Bästa. Han är sit Folcks Fader, alle Underfätare Hans barn. Den ene Honom lika när om hjertat, som den andre. Den ene med den andra i Des vård och huldhet innesluten. Som hvar i sitt kall skickar sig, bestämmer han sjelf Konungens tillgifvenhet för des person. Korrt, vid Öfverstyrelsen af ett Folck, gäller aldeles ordstäfvet: Där en är nog, äro två för många, tre och flere, alt för få.

En Konung med högst uplyst vett och den alrabästa vilja kan likväl icke gifva Sitt Fädernesland och Folck all den fällhet, all den vigt, Han önskar, utan des uprigtiga biträde, villiga lydriad och snabba verkställande af Des bud och författningar.

Det står ej mer i Hans magt att afhjelpa och hela Fäderneslandets brifter, än hos den mest kunniga och förfarna Läkaren, att rädda och bota sjuklingar, som sjelfsvåldigt samkat finn ohelsa, ägenfinnigt antingen vedersaka Hans föreskrift, eller gå ifrån Hans råd och lystra till Qvacksalfvare.

Fäderneslandets bestånd yrkar fördenskull att få des ungdom vel upfostrad, undervist och öfvad, samt alla Ämbets- och Tjenstemän kunniga, rådiga och ovelduga hvar i sinn krets.

Späde hjertan äro de skickeligaste för varagtiga intryck. De emottaga som vax, och förvara som marmor, hvad som intryckes. Hvar och en besinne sig och vitne, att de tankefätt, den kärlek, den vänskap, man i ungdomen fattat, förblifva vida lifligare, mer förnöjande, verkande och beständige, än de som framtiden allstrar.

Det ligger då för det Allmänna yttersta magt derpå, att alt ifrån barnaåren bibringa den tillväxande ungdomen vördnad och kärlek för Gud och Konung, vänskap och tillgifvenhet för Medborgare och Fädernesland.

Barnen, Fäderneslandets plantering och tillkommande styrka, höra mindre Föräldrar, än Fäderneslandet till. Det har gifvit och gifver dem trygghet och medel att upföda barnen. Föräldrar få således icke anse, icke handtera barnen såsom fina lekdockor. De måste befinna, det de äro ett dem af Gud och Fädernesland betrodtt dyrt gods.

Ifrån sjelfva vaggan böra de ömt, men alfvarfamt upfödas. Väl deras behof meddelas, och snygghet i akt tagas; men ingen veklighet i mat och klädnad tillstädjas: Deras kroppar med omtanka härdas, att förekomma ömtålighet, och stadga helfan för framtiden, af hvad stånd de ock äro. Deras framtida öde kan icke förefes; men en härdad kropp, och stadgad helfa, gör lefnaden för hvar och en hugnelig, och för Samhället mera nyttig.

Att Ståndspersoners klemighet i denna del vid upfostran redan smittat Menigheten, är ett beklageligt får för Fäderneslandet. En kostfammare matredning och yppigare klädnadsfätt hafva ansemligen minskat förmågan och härdigheten vid stränga arbeten och vådeliga göromål.

Yppigheten tänker jag, må hvarken försvaras eller utdömas, öfverdrifvit. Ondt kan icke vara deruti, att njuta och nytja det bästa en Mild Skapare låtit växa, eller människjonillet, om jag få må fåga, förädla. Ofstridigt är ock det, att det gäller Samhället lika, i  
hvars

hvars hand de penningar komma, hvilka Yppigheten fätter i rörelse. Men lika uppenbart torde äfven skadan af Yppigheten visa sig, när den förer redbarheter utur landet til inlöfn af utrikes ämnen; när den låter värdet af ut- och inhemiska försvinna i luften; när den sprider det till fäderna Medborgare, hvilke lika plötsligen misbruka den förtjenst de vinna; när den förlöder oförmögna, men svagtänkta Medborgare till efterapande; när den vid bristande tillgångar förfätter des idkare i torftighet af nödvändiga behof, och ofta armod; och alraömost när den inplanter smak och tycke för fåfänga hos barnen, hvilke den behålla och fortplanta få vidt det hos dem står.

Låt vara några Föräldrar äga den förmögenhet, att de för sin tid kunna den underhålla; men qvarlätenskapen delad emellan flera barn, kan aldrig blifva lika stor. Påföljden är oundvikelig, att barnen upammade och upväxte vid Yppighet, uttänka medel att underhålla lika lefnadsfatt. Dermed dörren öpnad till skulder och gäldstufva, hedrägerier och skampåla. Altid Fäderneslandet i flera afseenden til men och skada.

Fäderneslandet drager ock fällan någon nytta af de gjenom Yppighet skingrade medel. Utom ämnet som antingen straxt upgår i rök och dunst, eller snart forslites, lägges af de dermed förvärfvade medel föga del i jordbruk eller andra gagnande näringsrörelser; och des fleste handt-

handtlångare, som utgöra en betydlig flock, under tjenstgöringen af vällefnad förskämde, och till allt nyttigt arbete oskickelige, gå för Samhället förlorade.

Med få ord. Yppigheten skadar i mer och mindre mån hvar enskyld slägt. Den höfves endast och är värdig vid de Högtidligheter, arbeten och tilverkningar som skje för allmän kostnad, till Thronens och Rikets heder, och äga någon varagtighet. Dervid få ypperlige Konstnärer utbreda sina snillen och sin skickelighet, och för sina mästerstycken upbära en deras möda, och Samhällets erkänsla värdig belöning.

Men närmare till Barnen åter. Näst det de afhållas ifrån all onödig bekvämlighet, bör den ägenfinnighet de röja, tidigt med lämpa brytas; lydnad och förnöjsamhet med hvad dem efterlåtes, ständigt inplantas. Aldrig gråt, mindre ondska, qvicka infall eller smilande åtbörder verka bifall till hvad de onödigt åstunda, eller dem med skäl är afslagit. Uti Barnkammaren kunde slika oskick fynas vara utan synnerlig påfölgd. Klemige Föräldrar tycka rättelsen kunna uppskjutas till des barnens förstånd mer utvecklar sig. Men säkra blifver qväfva de första skotten af ogräs; och en späd telning böjes lättast, innan den får stadga. Låtes det utur akt, brister den ofta längre fram till skada och bedröfvelse.

När de börjat tala, pläga okunnige barn klaga, berätta, och icke fällan ljuga. Hvar  
hän-

händelse bör med kall blod af Föräldrar noga undersökas. Klagan rättas, fqvaller förbjudas, och lögn näpfas, utan skonsmål.

Barnen böra vidare undervisas till vänlighet och tacksamhet emot dem som hafva möda och befvär med deras skötsel; och allt som begrepet ökas, dem föreställas, att börden icke gifver dem rätt att pocka sig till sådan betjening, utan att Gud så skickat, det äldre och torftigare skola vårda dem, och desse när de blifva vuxne, göra dem godt igjen; att det icke är barnens ägen förtjenst och värdighet att hafva mer anfedda och förmögna Föräldrar, eller tjenstefolkets skuld att vara fodde af ringa och fattiga. Lika underrättelse bör ock gifvas dem om allt annat folck af mindre anseende som kommer för deras ögon, att dermed dämpa högmådiga inbillningar, betaga barnen förakt af lägre folck, samt inplanta höflighet och godhjärtighet emot Medmänniskjor, ehvad olika deras villkor af den Guddommeliga Försynen äro utmätte.

Förfarenheten lærer, det veklige, inbillke, olydige, högdragne barn äro fäkre förebod till Föräldrars grämfelse och Samhällets förfall; men

*Hvar vekltighet ej finn's, där lasten biltoq är.*

Detta leder mig till nödvändigheten och nyttan för Fäderneslandet af Barnens tidiga beredande till en fanskylig Gudsfruktan.

Jag tackar Gud att de tankar vår tids Starke Andar föka utbreda, det Gud ej har någon be-

befattning med Samhällen eller Människjors handlingar, icke hunnit öfvertyga mig. Tvärt om just i Fäderneslandets nu varande ställning, tycker jag till min tillfredsställelse och till mitt hopp Guds hand vifad sig, som den tillåtitt och den styrer.

Af förnuftets ljus förnuftigt brukadt måste jämväl den klokaste än mer öfvertygas, huru ändeligt och inskränkt des begrep är. Han förstår ej utreda sammanfattningen och sammanhanget af alla de skapade ting han har för ögonen, och ofta kan taga med handen; huru vill han utgrunda den oändeliga Allvissa Skaparens väfande, underliga vägar och obegripeliga styrelse? Det behöfves ock icke: Gud tarfvar icke människjors råd; Han fordrar endast deras lydning, icke för sinn, utan vårt ägit bästas skull. Han har derföre i Sitt Ord uppenbarat oss allt hvad oss är nödigt veta för vår fällhet i tiden och i ävigheten; och dertill gifvit oss de kraftigaste, äfven för de enfaldigaste begripeliga bevekingsgrunder af Sina höga ägenskaper. Han känner alranogast våra hjertan, huru de det mena, utan bevis af våra gärningar; men att öfvertyga oss inbördes, huruvida vi hafva Honom för ögon och vandra på den väg Han utstakat till vår verkliga fällhet, har Han fatt oss kärleken till Nästan, till Medmänniskjor, för kännemärke.

Huru högst nödigt, huru förmånligt är det då icke, att ifrån spädafta äldren inprägla uti barnens hjertan, och med oafbrutna föredömen

hos

hos dem fästa de Sanningar: att Gud ser, Gud vet allt hvad vi tänka; att Han är Helig och icke tål hvad falskt och orätt är; att Han är Allsmächtig at hjälpa oss; att Han är God och välfignar vår lydnad af Hans föreskrifter; att Han är Rättfärdig, och i sinom tid straffar äfven de afvikelser, som i tiden varit Medmänniska skjor dolde?

Så rena bevekingsgrunder kunna ej annat än tilldana upriktiga, förtroliga, oägenyttiga, oförkräkta, outtrötteliga Medborgare, få mycket ädlare, påliteligare, beständigare, som åtan kan af Gud och den ofelbara Honom skyldiga redogörelsen icke tillåter något afsteg ifrån föremålet af deras lefnad, Hans ära af deras handlingar för Allmänt Vål. Huru vida äro de öfver, huru mycket lyfa de framför dem, hvilke af idel ärelystnad eller enskyld betydlig vinning drivas at fika efter framsteg och företräden, dels listige nog att i mjuggom, dels skamlöse nog att uppenbarligen till vinnande af sina affigter utur akt låta de heligaste förbindelser emot Fädernesland och Medborgare, samt trampa den allmänna välfärden under fötterna? Hvad kraftigare motvigt, hvad starkare bom emot så afskyvärda företag gifves än en i hjertat rotfästad Gudsfruktan? Vigten af verkan utmärker värdet af undervisningen och efterlefnaden.

Som barnens ålder tiltager, fordrar ej mindre deras helpa, än det Allmänna Bästa, deras sysslofattande; äfven utan skilnad till hvad Ordning

ning af Samhället deras Föräldrar räknas. Arbetsfahmet gagnar allom. Dock alt med mätta, efter deras krafte och begrep. Ledsnad kan annars göra dem dolka; fyslornes tyngd försvaga deras krafte.

Lika pröfning af deras snillen och böjeler i akt tages vid deras handledning till få kallade Bokliga konfte, och andra yrken för deras framtida lefnad. Hvar växt vinner bästa trefnad i den för den samma tjenligaste jordmän. Då blir all jord för det Allmänna brukbar; alle växte frodige och till des behof nyttige, utan förfok och ofta fruktlös kostnad å Orangerier.

Undervisning och öfning måste ledfagas med upmuntringar. Men hvad omtanka fordrar icke dervid fättet?

Jämte en ständig och vänlig föreställning, att flit och upodling af de natursgåfvor Gud dem förlänt, är deras skyldighet, må väl beröm och belöning dem tilldelas; men aldeles afpassadt efter deras verkeliga förhållande; och just icke vid alla tillfällen. De kunde annars förledas att lysna efter ros; att inbilla sig hunnit vidare, än de äro; att tro sig förtjena något med det de fullgöra sin ovillkorliga förbindelse; att blifva ägennyttige. Vådelige tankesätt för Fäderneslandet, när det framdeles behöfver bruka dem.

Belöning må sparsamt gifvas dem i läckerheter, eller faker som snart förderfvas;

helft hvad de kunna förvara och nytja sig till erinran, lärdom eller härmning. Lekar, som beforder kroppsrörelse, vighet och styrka, måga tillstädjas, fast icke hvar gång barnen hogfälles; och aldrig utan tillsyn af någon pålitelig person, att förekomma, rätta och hindra, oredor, tvister och vådeliga företag.

Kort och Tärninge-spel är högst oråde-  
ligt tillåta dem idka; ja att ens se uppå. De  
leda nöjet ifrån gagneliga öfningar; spilla tid;  
föranleda vinningslystnad, svek, tråtor och me-  
ra ondt, som med åldren ökas. Ufel den som  
saknar vett, att på annat sätt roa sig och andra.

Penningar kunna lemnas att utröna deras  
sinne, och lära dem känna penningens bruk.  
Slöfa eller sqvättra de dem borrt till fåfånga,  
böra de indragas. Äro de gifmilde, böra de  
underrättas, att hvarken förakta penningen,  
hvilken rätt brukad, är ganska nyttig, eller  
fatta något värde på sig för utdelning af gåf-  
vor, dem de sjelfve icke arbetat före.

När Barnen i få mätto med förstånd, öm-  
het och alfvarsamhet handledas, får Fädernes-  
landet säkra ämnen till goda Medborgare.

Derefter ligger vårdnaden till Föräldrar,  
Förmän och Ämbetsmän, att tillse och hålla  
öm hand deröfver, att desse ämnen utfättas,  
hvar i den kretz, som des snille och hog ut-  
märka, och sedan med omtanka, flit, skicke-  
lighet och trohet, hvar efter yttersta förmåga  
drifva sina göromål.

De

De upmuntre en hvar till en vänlig tålan, utan inbördes förtrytsamhet, afund eller högmod, att oafbrutit öka kunskap och öfning.

Snillets och kroppens krafter äro Skaparens förläning att främja Allmänt Vål. All inkränkning af deras bruk, är ett förnåfvande af Fäderneslandets och Medborgares rätt; desfas lika förläning af den Höga Skaparen. Medarbetares mindre begrep, styrka och skickelighet, vare aldrig måttstock; helre driffjäder att fylla hvad för dem brister. Den mer är gifvit, arbete des mer.

Aldrig stäffe maklighet, skräcke någon fara, eller hisse ägenkärlek loppet å en hvars vädjoban. Alle skynde sig till föremålet, den fanna äran, som ifrån befordran af Fäderneslandets, Medborgares och enskyld gjemensam heder och fördel är oskiljagtig.

I lika mån som lif och helssa äga ett vidsträckt företräde fram om ägendom, underkasta sig de Medborgare, hvilke välja Sjömanskap och Krigstjenst, framför andra en vida äfventyrligare tjenstgöring. Icke nog dermed. De affäga sig med det samma tillika alla beqvämigheter, till och med behof, som äro dem dervid hinderlige. Visserligen vida lättare, att trotsa döden på några timar, än flera dagar, stundom månader, uthärda regn, snö, den skarpaste köld, den tvingande hungren, och de lång- och pinsamt dödande kroppsskador.

Men skyldigheten att i sitt kall förföka det yttersta af människjors höfva; och de många uti Tideböckerna lyfande föredömen, huru rådige, modige, raske, oförfagde och ståndagtige Sjö- och Krigsmän, när alt hopp varit likfom ute, likväl ännu kufvat vind och bölja, slagit en fiende som redan haft segren i handen, samt räddat Folck, gods och land, tillåta dem ej att stadna vid ett någorlunda fullgörande af sina plikter. Det åligger dem, så tillfägandes, öfverskrida vanlig mandom. Blott vinna, eller deröfver dö, är deras löfn.

Medborgare af mindre ädelt beslut höfvas icke eller vårt Fädernesland. Omgifvit af flera manstarkare grannar, och mästadels samhällande fiender, äger det icke tillgång att göra flera upfättningar, och låta någon spara sig med fångenskap.

Så höga fordringar anser ock en ägta kärlek till Fäderneslandet, aldeles icke öfverdrefna.

Utom Samhälle måste en hvar finna sig blottställd för den anfallandes rån, eller att ensam försvara sig; deremot mer trygg och skyddad i förening med Medborgare.

Således hvarken minskas en Sjö- och Krigsmans förbindelse, eller ökas hans våda deraf, att de hemmavarande, ofta des Hustru, Barn, Föräldrar, Syskon, njuta hans biträde vid allmänt försvär till godo. Hans fria val, den färskilgda lön, det företräde, den heder han nju-

njuter, göra fast mer hans förbindelse än dyrare, än heligare. Och som Christen är han förvissad, det han står eller stupar, icke annorledes, än efter Guds behag.

Hos dem det tillhör att föreslå eller förordna Tjenstemän, vare all veld bannlyft. Aldrig gälle annat förord, än bepröfvad skicklighet och forfarenhet i de Syftan tillhörande stycken, trohet, ofläckad, oafbruten arbetfamhet.

Jämn och alfvarfam tillsyn följde deras förhållande framgent. Efterlåtenhet, fel, forbrytelser, varde utan skottsmål, utan förskoning beifrade: varning, näpft, straff vare oundvikelige. Hvad det Allmänna och Medborgare lida af släta och elaka Tjenstemän, blifver alltid deras Förmäns skuld hos Gud och Fädernesland. Med någras ofördröjeliga aga, äro de öfrige varnade, rättade för längre tid.

Fäderneslandet eller det Allmänna först; det enskyldta sedan. Altid vare Ämbetet Tjenstemannens hufvudyrke; aldrig Syftan en biinkomst. Ägne eller andres enskyldte ärenden snille aldrig en tima undan Syftan. Finner han ej dervid nödig bergning, söke den icke; eller affäge sig den samma. All sjelfgjord tillökning af den lön och formåner Tjensten lagligen tillhöra, vare föraktad. Vare det talesättet: att göra sin lön, så förkastadt, som det är neshigit. Fike ej eller någon efter flera Syftor, än han dem till alla delar sjelf kan förvalta. Tjenst-

göringen lider deraf till det Allmännas otjenst, och brödet minskas betydiligen för de Medborgare som skola uppfylla tjensten. Kan någon Sylla ombäras; varde då lönen indragen till andra Fäderneslandets behof.

Fäderneslandets Allmänna Bästa förblifve Befallandes och Lydandes oförreyckta enda ögnamärke. Bud sakne aldrig skyndsäm verkställighet. All pröfning, all fenfärdighet, all misfämja, äro äfventyrlige i Fred, ytterst vådelige i Krig.

Älskade Fädernesland! hjertat blöder vid ätankan af de dryga förluster Du gjenom slika ingrep i Din Styrelse tre refor lidit på detta årshundrade. Det upmuntras likväl åter, des hopp uplifvas, vid minnet af det anseende, den kraft, den vördnad Du på förra Hundradetalet förvärfvade gjenom Lydnad och Enighet.

Till ävärdelig heder, till ävärdelig styggelse äro deras namn teknade, som väl eller illa handlat.

En Svenska namnet skyldig urskillning. Den verkar upmuntran eller fasa i våra dagar, få väl som i framtiden.

Utskylder äro oundgängelige till Fäderneslandets mångfaldiga behof. Må hända någon misshushållning med dem kunde tima. Fäderneslandets rättighet till dem är lika kraftig; Medborgares skyldighet lika helig att dem utgöra för det beskydd de njuta och vänta. Den-

na rättighet, denna skyldighet har aldrig något Folckeslag misfiskt.

All förnillning vare derföre som niding-föld aktad.

Utskylderne varde alltid med glada hjer-tan och snabba händer framburne; aldrig för-näfvade, helre frivilligt ökade få snart oför-fedde tillfälligheter dem påfordra. Nog fent att öka dem, då de redan bordt, och ofta med större verkan kunnat nytjas. Valet for-drar ej betänkande, hvem man bör unna bät-tre, Fädernesland eller Fiende? hvilket beha-geligare, af god vilja med hopp, eller under hot af eld och brand, dem utgifva?

Tideböckerne förvara fordna Svenska Frun-timmers äreminnen, som till Fäderneslandets understöd ofrat fina ädla stenar och dyrbara Klenoder. Lika hjertelag uplåge hos de nu lefvande åter! Hvad hugnad, hvad prydnad vore, att bära dem under utländska bojor? Fä-derneslandet frelsadt gifver de skönaste, var-agtigaste strålar, och våre ypperste Skalder skola lägga deras lofvärda namn i munnen på sednaste efterkommande Slägter.

Men jag stadnar, flat öfver min ofullstän-diga mångordighet uti ett för hvar ärlig Svensk det ömaste ämne, och inför ett Samfund, som så grundeligen känner det: hvars Ledamöter vid sina barns och underhafvandes upfostran och handledning, samt förrättande af sina kall, hvar i sin kretz, vida fullkomligare bevisat sin

känndom af Fäderneslandets rättmätiga fordringar.

Jag fer de språng en brinnande nit gjort med välmenande tankar; men infer tillika min oförmögenhet att fylla dessa rymder, eller föra dem närmare tillsamman.

Af Tideböckerna fer man, det personer på Skådeplatsen äro ombytte; men Människjor förblifvit hvarannan like i alla tider. Det kan således icke fågas något nytt om deras förhållande. Betragtelferna måste blifva enahanda.

Ägta kärlek till Fäderneslandet kännes fåkrare af des alltid lifliga rörelser, alltid nitfulla verkningar, än beskrifves med ord. Godkännes denne tanke, vågar jag tillförse mig Samfundets öfverseende med en för så ypperliga kännare så svagt utförd välmening.

Ehuru jag känner ej mindre min ofkicketlighet, än min vanmagt att understödja Fäderneslandet, kan likväl en i snart stelnande ådror ännu varm blod icke med tanklös likgiltighet fördraga de kallfynniga, de vidriga tankesätt, som många yttat, och än vidare utbreda, vid Fäderneslandets nu varande tillstånd. Det hastar på hvar ärlig Medborgare att gjenast göra sitt yttersta. Frågan vill afgöras nu, om vår och våra efterkommandes frihet eller flyttning under utländskt förmynderskap. Ingen utan den niding, som vill lefva en träl, kan betänka, kan undandraga sig hvad han bör göra.

Lif

Lif och ägendom höra Fäderneslandet till. Utan Fädernesland äro de ej af något värde. Lefva på alltid afvoga grannars, oföränderliga fienders nåd och onåd, är trældom. Hvad bätar då lif? hvad får då kallas ägendom? Medborgare under lika misföde städde: Fädernesland förloradt. Lif är fedan icke lif, utan död, en outhärlig, en så mycket smärtefullare död för hvart ädelt, ännu må jag säga, Svenskt sinne.

Jag ryser, att en Svensk kan sälja eller skänka sitt förtroende till en härsklyften och nu uppenbar fiende. En Magt, hvilken haft djerfhet nog till flera förfök att styra våra inhemska ärenden. En Magt, som i våra dagar, under föreburet beskydd af Polens frihet, med sitt Krigsfolck legat i landet, haft Befättning i sjelfva Hufvudstaden, och till slut bemästrat sig en stor del af det Riket. En Magt, som under föregifvit förvar af Crims sjelfständighet, fatt sig i besittning och lagt under sig hela det Riket. Hvad hafva de åren 1721 och 43 ifrån Sverige refne Finnar, Estar och Lifländare vunnit under Ryska Spiran? dryga utskylder, stränga utskrifningar. Huru kunna Svenske Män låta dåra sig af en sådan grannes smicker? Hvad annat, än ett odrägeligt, ett det nelligaste ok, till förtryck af Sveriges sjelfständighet, kraft och frihet, är att förmoda?

Ett så dåragtigt förtroende kan aldrig yppas i andra sinnen, än deras, som haft en för-

derfyad upfostran, vant sig att förorätta Medborgare, prunka på deras bekostnad, och inbilla sig dermed kunna fortfara säkrast som utländské Fogdar. Fingo slike galningar ostördt svärma, och öfrige Medborgare dervid hoglöft sofva, skulle det urgamla Svithiod lätteligen öfverväldigas.

Men Gudi lof! K. GUSTAF vakar och väcker. Gammal dags ära och trohet hafva ock redan upvaknat hos Menigheten af Redeliga Svenska Män, Med GUDS bistånd skola de bevifa hvad en ägta, en ståndagtig kärlek till Fäderneslandet förmår; uprätthålla och befästa den välsignade VASA Ättens Konunga Thron och Svea Rikes sjelfständighet till dagarnas ända.

Lefve vår högstälskade KONUNG, Lefve vår högstälskade KRON-PRINTZ, få Gamle, som Gode!!

Alt Svea vare DEM huldt och trogit!

Så tänker, få lefver, få önskar hvar ärlig Svensk

Pro Patria

till Sidsta Minuten.

---

